

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Bocșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“
Miercurea, „Cassa de păstrare“ Seliște, „Chioreana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economia“
Cohalm, „Economul“, „Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănișterul“, „Hațegana“, „Hondoleana“, „Humedoara“, „Iulia“, „Lipovana“,
„Lugoșana“, „Lucaferul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“,
„Patria“, „Plugarul“, „Poporul“, „Racoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Selăgeana“, „Sentinelă“, „Silvania“, „Someșana“, „Steaua“,
„Timișana“, „Ulpiana“, „Unirea“, „Victoria“, „Vlădeasa“, „Zărdneana“ și „Zlătneana“.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 7 Maiu 1904.

Nr. 19.

Statistică economică.

Asupra trebuinței unei statistice economice românesci s'a discutat de repeți-ori în coloanele „Rev. Econ.“ S'a arătat, că lupta pe terenul economic devine din zi în zi mai impetuoasă, și astfel poporul nostru trebuie să-și scie da samă de situația sa, și să se organizeze temeinic, ca să aibă posibilitatea de a profita de toate impregiurările, adunând puteri și întărindu-se.

Chestiunea statistice a fost imbrățișată apoi de Secțiunea economică a Asociațiunii, care a ajuns la convingerea, că va pute desvolta o activitate rodnică și va pute contribui la delăturarea neajunsurilor economice ale poporului nostru, numai în cas dacă va fi pe deplin orientată asupra stărilor țeranului român în toate ramurile activității sale economice. Pornind din acest punct de vedere Secțiunea a crezut deci că trebuie să-și înceapă activitatea prin adunarea unui material statistic cât mai amănunțit asupra situațiunii noastre generale agricole, industriale și comerciale, ca pe această cale să-și poată forma o iconă reală a stărilor în cari trăiesce poporul nostru, și apoi în cunoștința deplină a acestor stări, să stabilească direcțiunea ce are să urmărească și să caute mijloacele cele mai potrivite pentru realizarea scopurilor sale.

În considerarea indispensabilei trebuințe a unei astfel de statistice Secțiunea economică a Asociațiunii s'a ocupat de ea în mai multe rânduri, iar în ședința plenară a Secțiunilor din Iulie 1903 membrul R. Simu a prezentat un proiect de chestionar pentru monografiile comunale și pentru statistica economică. Ședința plenară a decis, ca acest program să se publice în organul Asociațiunii, iar Secțiunii i-a recomandat să aleagă din punctele cuprinse în proiect pe acelea, cari sunt de mai mare însemnătate și cari totodată se și pot realiza mai ușor, cum și să ia măsurile necesare pentru adunarea datelor relative la aceste puncte.

Conform acestei decisiuni proiectul a fost publicat în întregime în Nr. IV, pro Septembrie—Octobre 1903 al revistei „Transilvania“. Acest chestionar a fost apre-

țiat, între altele, de revista „Sămănătorul“ (Anul II. Nr. 46 din 16 Novembre 1903), care scrie: „... Proiectul de chestionar al D. Simu, deși se potrivește mai mult la *comunele* de dincolo, pentru care e făcut, prezintă totuși prin varietatea întrebărilor și prin cuprinderea tuturor cestiunilor de *economie*, destul interes spre a fi avut în vedere și la noi de cei-ce ar întreprinde monografii sau chiar și simple anchete *comunale*“.

Proiectul din vorbă a fost din nou obiect de discuțiune în ședința Secțiunii economice a Asociațiunii dela 23 Aprilie a. e., în care s'a redus numărul întrebărilor necesare la culegerea datelor statistice, rămânând ca ele să se stabilească în mod definitiv la proxima ședință plenară a Secțiunilor.

Se scie, că și celelalte secțiuni, anume: cea istorică, cea școlară și cea literară încă au propus lucrări mai mari de asemenea natură. De aceea avându-se în vedere deoparte greutatea mari și multe, ce se intimpină la culegerea datelor de această natură, de altă parte considerând, că în scurt timp va trebui să se pună în lucrare adunarea datelor pentru Dicționarul geografic, proiectat atât de Secțiunea istorică a Asociațiunii, cât și de Societatea geografică din București — între asemenea impregiurări s'a crezut a fi mai rațional, ca lucrările din vorbă să se unifice, procurând deodată întreg materialul statistic de care avem trebuință.

Iată stadiul în care a ajuns chestiunea statistice economice românesci, căreia noi i-am dat și-i vom da importanța ce 'i se cuvine, și vom informa și în viitor pe cetitori despre peripețiile prin cari va trece până la efectuarea ei definitivă. X

La unificarea terminologiei de bancă.

Punerea în lucrare cât mai apropiată a dicționarului merit să unifice terminologia noastră de bancă merită atențiunea tuturor celor-ce sunt legați de institutele noastre financiare sau cari stau în vre-un raport oare-care cu băncile române dela noi. Abstracție făcând de puține institute mai fruntașe, trebuie să recunoaștem, că majoritatea băncilor române folosesc

la noi actualmente o sumedenie de expresii așa zicând imposibile atât ca fond cât și ca formă, începând cu concipiarea statutelor și terminând cu rapoartele de gestiune. N'are cineva decât să-și iee osteneala a frunzări vreocâteva rapoarte anuale dela bănci mai mici și se va convinge de această caotică bizarerie terminologică, chiar fiind absolut laic în materie de bancă. Adeseori va fi surprins în mod disagreeabil, întâlnind în aceste memorabile „anale“ archaismele cele mai ruginite, alături cu barbarismele cele mai îngrozitoare, în bună societate cu străinisme fals aplicate și cu neologisme românești schimonosite.

Inteligența cetitorului unui raport astfel garnisit va fi pusă la grea probă și acela va trebui să dispună de o mare paciență ca din acest conglomerat terminologic să poată eși teafăr la cale cu o idee clară asupra conținutului. În deosebi aceste rapoarte, cari după natura lor ar trebui să oglindească limpede activitatea de preste an a unei bănci, ar fi just și echitabil ca să se presinte în fond cât și ca formă în modul cel mai ireproșabil. Și este trist că nu se ține seamă că aceste rapoarte au menire pentru publicitate și, ca la ori-ce lucru, așa și pentru ele simpatia sau antipatia o determină — de obicei prima impresie sub care se înfățișează. Dar dacă am căuta să scoatem la lumină probe din vrafurile colbuite ale băncilor noastre, în cari zac zilnicele documente de afaceri, acte și scrisori, cred că s'ar putea edita cu ușurință un mare lexicon al celor mai caraghioase nomenclaturi debitate până acum pe vastul teren al terminologiei de bancă. Știm dealtcum, că atât literatura cât și presa noastră usează încă în mare măsură de cea mai deplină libertate în terminologie de ori-ce natură, dar cu toate astea neînfrânată fantasie în terminologia de bancă pare că a ajuns la noi până acum cel mai mare record. De altă parte este just, când se face obiecțiunea, că situațiile regionale atât de deosebite, în cari ne găsim noi Românii de aici și mediile străine de neamul nostru în cari trăim, au trebuit să influențeze ca și în literatura noastră, necesarmente, și asupra limbajului comercial al băncilor române. Numai cât efectul acesta pentru termenii de bancă poate fi mult mai păgubitor, căci se face în contul clarității noțiunilor. Stilul cât și termenii comerciali nu sufer astfel de aberațiuni, cari pot avea de urmare nașterea de confuziuni regretabile pentru anumite interese particulare. Căci d. p. cine va ceti, că cutare bancă a avut în anul expirat atâtea și atâtea „fântâni“ (!?) de venit, cu greu va veni la ideea, că sub aceste „fântâni“ are se înțelege venite din interese cambiale, etc. ci mai curând va ajunge să combineze, că banca de sub întrebare va fi pus în exploatare vre-un isvor de apă sulfuroasă și că lucrează eficace din mai multe fântâni cu acest tămăduitor lichid.

Tot astfel, cred, că un acționar, care a vărsat prompt nominalul acției, pentru care a semnat, va fi mai mulțumit, dacă i-se va libera din partea băncii o simplă *adeverință*, asupra sumei solvite, decât dacă în locul acestui titlu va ceti pe blanchetă edificătorul cuvânt „*recunoștință*“ pe cumcă a plătit, etc.

Este deci cert, că nisuița unora de a căuta intenționat provincialisme sau localisme, fie acelea cât de frumoase ca expresii ale limbei noastre, pentru în-avuțirea materialului nostru folcloric această tendință va fi de toată lauda. Nici decum însă nu este permis ca acest nobil zel mânecat din cele mai frumoase ambiții, să fie pus în serviciul unei cauze pentru care n'are rost.

Divergența ce există de față în folosirea termenilor la băncile noastre va trebui deci aplanată cu toată insistența și calea spre o unificare a terminologiei de bancă nu va fi dificilă, îndată ce toți cei chemați își vor da concursul la această muncă multămitoare. Cum în ortografia noastră în continuu am nizuit și tindem tot mai mult spre o unificare, iar în literatură ne apropiem tot mai tare de unitatea mult dorită sub egida „Academiei Române“ dela București, așa și în terminologia de bancă ne vom putea pune toată încrederea în „Asociațiune“, sub ale cărei auspicii tocmai se inaugurează această valoroasă regenerare.

Ideea pusă odată în lucrare, este de datorința celor cu experiențe în materie a se pronunța asupra chestiei și a conlucra la planul ce se va stabili.

După părerea nenormativă a subscrisului, cred că în prima linie școala noastră comercială superioară din Brașov este chemată a ne da consilii în această direcție, iar pe urmă vom putea consulta practica băncilor noastre mai mari și experiențele funcționarilor nostri de bancă mai rutinați. În fine va fi absolut util a ținea seamă de terminologia de bancă ce se găsește în usul celor din România. Cum aici la noi adeseori ne lovim de germanisme și maghiarisme vătămătoare firei limbei noastre, este natural că și în România vom întâlni termeni împrumutați din limbi străine și mai ales din limba franceză. Vom păstra deci cu respect termenii nostri buni, cari s'au validat în referințele noastre, vom suprima însă expresii inutile și rău aplicate ce le găsim la noi și le vom înlocui cu altele mai bune. Cu un cuvânt ne vom debarasa de ce avem rău și vom împrumuta ce e bun din România, ținând în primul rând cont de referințele noastre.

Ori, cred că nu voiu întâmpina reproșuri, dacă susțin, că a arunca din terminologia noastră de bancă expresii d'alde „*comput*“ sau „*socoată*“ și a le înlocui cu „*compt*“ și „*calcul*“ va fi totată de bine, ca și cum ar fi de greșit, dacă am importa de preste frontieră expresia: „*acusă cifra de . . .*“ (dela franțozescul „*acuse la somme de . . .*“), în loc de a zice destul de bine românește „*atinge cifra de . . .*“ Nu vom putea aclimatiza termenul „*contencios*“ în locul cunoscutei și adecvatei numiri de „*cancelarie advocațională*“, dar vom putea spune mai frumos românește „*cambii în suferință*“ cum le zice cei de dincolo „*cambiilor protestate ajunse la proces*“. Deasemeni mai scurt și mai agreabil sună, când se zice „*a libera un deposit*“ decât greoaiele expresii „*a elibera, a eda*“ sau chiar „*a extrada o depunere*“. „*A înscrie în registre*“ va precisa de sigur mai bine noțiunea, decât zicând „*a induce în cărți*“. „*Cărțile sunt purtate în regulă și consună cu . . .*“ s'ar putea înlocui cu „*registrele sunt ținute în ordine și s'au găsit în concordanță cu . . .*“ Invechitul „*protocol*“ ar putea fi înlocuit odată definitiv prin „*proces verbal*“. Noi zicem „*extras*“ (dela nemț. „*Auszug*“ sau ung. „*kivonat*“), cei din România folosesc aci termenul „*situație*“. „*Scompt*“, în loc de „*escompt*“, „*vizare*“ în loc de „*vidimare*“, „*casier*“ în loc de „*cassar*“ sună și mai scurt și mai bine. Vom fi însă prudenți dacă vom rămânea cu bunii nostri „*șefi de secție*“ și vom lăsa „*capii de serviciu*“, unde sunt. Dincontră vom trece preste vama „*jetoanele de prezentă*“ din România, lăsând „*marcele*“ Nemților din Germania. Ne vom feri însă a importa „*transferul acțiunilor*“, ci ne vom mulțămii cu „*transcrierea acțiunilor*“. Tot astfel nu vom putea la noi să „*amortim mobilă*“ ci simplu vom „*amortisa*“ din el. Vom rămânea cu „*saldurile*“ noastre și nu vom lua în soldă „*soldurile*“ celor de preste munți. Dar vom putea bine elimina „*amoluamentele*“ noastre, fără ca să ne atingem de „*apunta-*

mentele" fraților noștri, ci ne vom permite a imprumuta în jargonul nostru numai „retribuțiunile” lor. Am putea admite mai departe paralel cu expresia „profit curat” și termenul „beneficiu net” și s’ar putea zice și la noi „perdereă dată de sucursală” în loc de „perdereă avută la filială”. Nu vom folosi însă din tezaurul terminologiei celor din România expresii ca „se deduce paguba”, dar tot așa nu vom mai folosi nici nonsensul nostru particular se „abscrie paguba”, ci vom putea găsi o expresie mai bună zicând „să scade paguba”. La ori-ce cas însă vom căuta să anihilăm astfel de termeni, cari deși rar, dar totuși pe alocurea mai atentează încă la bunul nostru auz românesc, ca de exemplu expresia decrepită „cadeuce” în loc de „scadent”, ca să nu mai vorbim de oribilele „mijloace banale” cari spre fericire se pare că la urmă s’au extirpat deja din „analele” acelor bănci, cari foloseau cu predilecție cest din urmă termen pentru „rapoarte”. Dacă e a se zice mai bine „raporturi” sau „rapoarte”, sau dacă e mai corect a numi agendele revisorilor noștri experți „superrevisiuni” spre deosebire de „revisiunile” comitetelor de supraveghiere etc. etc., toate acestea vor forma obiecte de controverse bine discutabile.

În fine materialul e destul de vast și sortarea și aranjarea lui incontestabil va cere o muncă asiduă. Având însă spre dispoziție valoroasa noastră „Enciclopedie” acum terminată, lucrarea de care vorbim se va putea porni cu mai multă facilități ca altă dată. Astfel putem da față mai bine cu greutatea începutului mai ales, că alegerea făcută de „Asociațiune” a pus în fruntea lucrării bărbați vrednici și de capacitate pe terenul nostru de bancă, iar Revista noastră și-a oferit coloanele sale în avantajul bunului scop, ce se urmărește.

Un funcționar de bancă.

Transmiterea acțiunilor nominative.

În Nr. penultim al Revistei noastre am publicat o decizie a Curiei reg. cu privire la transmiterea acțiunilor nominative, în sensul căreia: *în opoziție cu legea com. (§. 173), care admite necondiționat transmiterea acțiunilor, statutele nu pot lega validitatea transmiterii de învoirea societății ori a direcțiunii.*

Casul care a provocat aceasta decizie a Curiei reg. este următorul: Acționarul unei societăți și-a vândut acțiunile la o altă persoană, și a provădit acțiunile vândute cu girul său. Când noul proprietar a cerut transcrierea acțiunilor în cartea acționarilor pe numele său, societatea a refuzat aceasta cu provocare la § 6 al statutelor sale, în sensul căruia *acțiunile societății se pot transmite numai cu expresa învoire a direcțiunii societății.* Ajungând afacerea la proces, instanța primă, tribunalul reg. din Alba-Iulia, ca tribunal comercial, a obligat societatea, ca în termen de 45 zile să execute transcrierea, adică să înscrie pe noul proprietar al acțiunilor în cartea acționarilor, să-i libereze contra acțiunilor vechi, acțiuni noue și să permită noului acționar ași exercita toate drepturile ce-i compet conform statutelor.

Eată motivarea tribunalului în meritul chestiunii: este adevărat, că în sensul § 4 al statutelor societății acțiunile sunt nominative și că în conformitate cu § 6 al statutelor acțiunile se pot transmite asupra altora numai cu expresa învoire a direcțiunii; dar după-aceasta dispozițiune a statutelor limitează libertatea de acțiune a acționarilor și este în contradicție cu §

274 al L. C., alinea a doua, conform căruia acțiunile nominative se pot transmite prin indossament în bianco, societatea n’a fost în drept a denega transcrierea și a trebuit obligată a o executa în favorul pîritorului, care ce este drept fără învoirea direcțiunii, dar de fapt a acuirat dreptul de proprietate al acțiunilor din chestiune prin indossament în bianco.

În urma apelației societății pe acțiuni Tabla reg. din Cluj a modificat sentința instanței prime și a obligat societatea numai în acel cas la executarea transcrierii și liberarea acțiunilor noue, în termen de 15 zile, dacă pîritorul dovedește că întreaga valoare nominală a acțiunilor este plătită.

În motivarea sa Tabla reg. încă se provoacă la §. 173, care admite necondiționat transmiterea acțiunilor și dice: în privința aceasta învoirea societății nu este esențială și contrar legii nici statutele nu pot lega validitatea transmiterii de învoirea societății; dreptul de liberă dispozițiune asupra acțiunilor și circulațiunea acțiunilor prin urmare nu se poate limita. Dar considerând că conform aliniei ultime a §. 173 a L. C. cel-ce transmite acțiunea este responsabil pentru valoarea nominală încă neplătită a acțiunii numai pîn’ atunci, pînă când acționarul cel nou încă nu este trecut în cartea acționarilor, zace în interesul societății pe acțiuni, să scie că pentru restul valorii nominale a acțiunii cine este responsabil față de ea. Așadar societatea nu poate denega necondiționat transcrierea în cartea acționarilor, dar a fost îndreptățită a cerceta, dacă acțiunea este deplin plătită și intrucât nu ar fi, să facă transcrierea pendentă de plățirea întregii acțiuni. Dispozițiunea §. 6 al statutelor, care pretinde la transmiterea acțiunilor expressa învoire a direcțiunii poate avea deci valoare numai pentru cazul acesta.

Curia reg. în fine sub Nr. 1068/904 schimbând sentința Tablei a aprobat sentința instanței prime pe pe baza motivelor sale.

Urmează de aci, că fără considerare la dispozițiunile statutare, acțiunile nominative, dacă sunt provădute cu indossament, se pot transmite și trebuie transcrise necondiționat.

Recomandăm cele de mai sus cu deosebire în atențiunea acelor bănci ale noastre, în statutele căror se cuprind restricțiuni de natura celor, cari în cazul ce ne preocupă au format obiect de litigiu. *

Proprietatea fonciară în Ungaria.

În anul acesta a apărut în Budapesta o statistică interesantă „Proprietari și arăndași evrei în Ungaria” (Zsidó földbirtokosok és bérlők Magyarországbán de Géza Petrassevich, prețul K 1). În aceasta mică statistică să relevează felul în care se întâmplă trecerea pământului în proprietate evreiască, datoriile intabulate pe el, mobilitatea lui și în fine numărul proprietarilor și arăndașilor evrei. Noi vom tracta aci numai datele, cari ne interesează mai mult.

Petrassevich dice în cartea lui că e de mirat cum evreii, cari de altfel manipulează cu valori mobile, în Ungaria umblă în deceniile din urmă cu o adevărată sete a ocupa pământ. Ca motive aduce: pe deoparte producțiunea abundanță a capitalului aflător în mâni evrești, carea neavând deosebirile dorite — căci în Vest domnesce tot atâta abundanță, iar la Est au puțină încredere în evreii maghiari — i-a făcut să umble după pământ. Evreul rămâne și

aci speculant. Pământul nu-i formează baza vieții și a existenței sale naționale, ci el îi este un mijloc mai mult de îmbogățire, putând a specula mai mult la bursă, ca cu atât mai mult să stoarcă pe bietul econom, căruia pământul îi formează baza, izvorul și chezașa existenței sale.

Pe de altă parte îngreunarea prea mare a proprietății este faptul care ușurează trecerea moșilor în mâni evreești. Aceasta își află explicarea în aceea, că am rămas mult înapoi pe terenul agronomiei și că în timpul de acum cu nemărginită sa libertate individuală, în urma liberei concurențe pe toate terenurile, evreul prin iscusința sa trage cele mai mari foloase pe contul celor slabi. Urmarea acestui individualism este deci îndatorirea colosală a pământului ungar.

Că ce extensiuni ia această îndatorire se vede din următoarele: În 1893 pământul ungar era ipotecat cu 888 milioane coroane, iar de ce ani mai târziu în 1903 datoria ipotecară se urcă la 2600 milioane. Pentru răsplatirea lor se recer anual vre-o 130 mil. și dacă mai adaugem 120 mil. cu dări și diferite aruncări, atunci avem 250 milioane, pe când venitul catastral al pământului abia face 260 mil. coroane.

Cu privire la mobilitatea proprietăților în 1875 s'au făcut schimbări de proprietate în 193,568 casuri, în valoare de 333 mil. cor., iar în 1901 s'au făcut în 549,431 casuri în valoare de 825 mil. — aproape în-țreit — și anume în

387,004	casuri prin vânzare	cu	457	mil. cor.
19,937	"	"	47	"
142,495	"	"	321	"

Arătând casurile de moarte și despărțire, de regulă un număr mai constant, reiese că mai tare au crescut casurile de schimbare prin vânzare și execuțiune, și după statistica numită, din acestea 80% cad în mâinile Evreilor. Și cu atât mai ponderoase sunt cifrele de sus, cu cât 39% din pământul ungar e proprietate legată ca: erarială, comunală, bisericască, fidei comisse etc., cari prin urmare de tot rar își schimbă proprietarul.

Deci numai proprietatea mică e supusă la o atare mișcare, care a luat o creștere îngrijitoare.

În datele ce urmează despre proprietarii evrei, sunt luate în considerare spre comparare numai moșiile peste 100 jugăre, între anii 1893 și 1903. Ele sunt aranjate după comitate și avem:

	1893		1903	
	proprietari	jugăre	proprietari	jugăre
Brașov . . .	—	cu —	—	cu —
Sibiu . . .	—	" —	—	" —
Odorheiu . . .	—	" —	—	" —
Ciuc . . .	—	" —	2	" 3,000
Treiscaune . . .	—	" —	2	" 300
Bistrița-Năs.	4	" 1,800	5	" 2,000
Târnava-mică	3	" 600	3	" 700
Târnava-mare	5	" 12,000	7	" 1,000
Făgăraș . . .	1	" 355	4	" 2,800
Alba de jos	6	" 3,600	9	" 7,500
Murș-Turda	32	" 32,000	40	" 61,000
Solnoc-Dobâca	25	" 32,000	65	" 63,000

Asemenea și în comitatele Hunedoara, Cluj și Turda-Arieș proprietățile evreești sunt mai neînsemnate ca în celelalte comitate ardelenne, cu atât mai nefavorabile sunt însă cifrele din unele comitate ungare:

	1893		1903	
	proprietari	jugăre	proprietari	jugăre
Arad . . .	13	cu 9,500	19	cu 38,000
Bihor . . .	82	" 72,000	103	" 104,000
Maramureș . . .	119	" 108,000	141	" 163,000
Torontal . . .	23	" 12,000	74	" 62,000
Alba-regală . . .	51	" 51,000	62	" 65,000
Ung . . .	32	" 24,000	51	" 45,000
Sáros . . .	20	" 17,000	55	" 52,000
Nitra . . .	87	" 33,000	122	" 82,000
Sătmar . . .	77	" 45,000	135	" 94,000
Nógrád . . .	78	" 83,000	136	" 130,000
Szabolcs . . .	156	" 125,000	214	" 185,000
Pest-Pilis . . .	137	" 189,000	181	" 244,000

Proprietatea evreiască a scăzut numai în 7 comitate cu 41,700 jugăre, va să zică abia cu atât cât în alt comitat a fost creșterea. În total numărul proprietăților evreești în anul 1893 a fost 1898 cu 1.447,255 jugăre și până în 1903 a crescut la 2788 cu 2.619,300 jugăre.

Datele referitoare la arăndașii evrei sunt tot astfel compuse ca și cele dela proprietari. Arăndașii evrei formează azi două treimi din totalitatea arăndașilor. Comitatele Brașov, Sibiu și Ciuc nu au arăndași evrei. În Bistrița-Năsăud în 1893 au fost 4 cu 1600 jugăre, în 1904 numai 3 cu 500 jugăre; Târnava-mică în 1893 a avut 400 jug. arăndate la evrei, în 1903 tot atâta; Târnava-mare în 1893 200 jug., în 1903 2500 jug.; celelalte comitate ardelenne mai puțin.

Dintre comitatele ungare vre-o zece au arăndat la Evrei moșie de peste 100,000 jugăre; iar comitatele Jász-Kun-Szolnok, Pest-Pilis, Somogy, Szabolcs, Zemplin, au peste 200,000 jugăre arăndate astfel. În totalitatea lor au fost în 1893 arăndași evrei 2697 cu 2.745,100 jugăre; în 1903 au fost 3170 arăndași Evrei cu 3.350-740 jugăre. Dacă mai socotim aci moșiile mai mici de 100 jug. arăndate la evrei cu 500,000 jug. atunci reiese că ei trag folosul la aproape 4 milioane jugăre, ceea-ce fac 12% din cele 30 milioane jug. pământ cultivabil al Ungariei.

Acest fapt se explică mai cu samă prin ținuta arăndașilor evrei și a proprietarilor creștini. Arăndașii neiuidei se compun mai cu samă din proprietari falși, cari nu se pot desbăra de viața lor de mai înainte. Ei administrează moșia luată în arăndă, ca și când ar fi a lor, intră în speculațiuni la cari nu se pricep, nu pot plăti arănda la timp și astfel la sosirea termenului nu mai capătă moșia în arăndă.

Arăndașul evreu este din contră sirguincios, nepretenziv și punctuos în plățirea arăndeii. El de multe ori caută a-l băga pe proprietar în speculațiuni. ca ajungând în strămtoare să-i poată servi cu ceva și astfel să și-l facă îndatorat. După un timp oare-care ajunge apoi el stăpân pe moșie.

Ținuta proprietarilor creștini e într'atâta necorectă intru cât ei au o vădită neîncredere în arăndașii creștini, mai cu seamă maghiari, nu îi țin capabili de aceea ce ar trebui să presteze. Mai bucuros își dau moșia în arăndă la evrei pentru un ofert poate cu puțin mai mare. Dacă ar abzice ei de acest câștig neînsemnat și ar da în arănda la consăngeni de-ai lor, atunci ei ar încuraja și întări clasa de mijloc creștină și ar împedea pierderea mai departe a proprietății de pământ a populațiunii creștine.

Din cele spuse până aci vedem, că Evreii, s'au incubat mai cu samă între Maghiari, căci întră Ro-

mâni ei nu pot prospera tot atât de puțin ca întră Sași și Săci. Iar celelalte naționalități își apără și recâștigă după puțină pământurile.

După statistica lui Petrassevich rezultă că până când la număr evreii nu fac decât 4.43% din populațiunea ungară, ca proprietate ei au — socotind și moșiile lor sub 100 jugăre — aproape 4 milioane jugăre, deci cam tot atâta cât au în arândă, la olaltă vre-o 23% a pământului cultivabil. Din totalitatea pământului ungar proprietatea lor face 8.2%. Δ

JURISDICȚIUNE.

Termenul pentru trimiterea prețului de cumpărare a losurilor de clasă. Supremul nostru for judecătoresc a adus nu de mult sub Nr. 804/903 o decisiune interesanta în o chestiune mult controversată a loteriei de clasă. Anume: *este a se considera ca proprietar legitim al losului de clasă, acela, care prețul losului, ce i-s'a trimes, îl pune pe postă în prima zi de tragere, va să zică într'un timp, când încă n'a putut avé cunoscință despre rezultatul tragerii și când losul încă n'a fost tras?* Curia a rezolvat aceasta chestiune afirmativ, enunțând că prin trimiterea prețului de cumpărare, cumpărătorul losului a primit oferta vindeătorului, adică a cumpărat încă înainte de tragere speranța de câștig și prin urmare este în drept a pretinde eventualul câștig, ce a cădut asupra losului cumpărat. Faptul, că vindeătorul a primit la mână prețul de cumpărare trimis prin asigurațiune postală, numai după tragerea losului din chestiune nu este decizător, pentru-că în sensul § 318 al L. C. contractele încheiate între absenți sunt valide din momentul, când s'a expedit declarațiunea de acceptare a ofertei ori s'a predat spre expedare; iar în cazul din chestiune prețul losului s'a predat la postă înainte de tragere, va să zică la timp. $\circ$

AFACERI FINANCIARE.

Situațiunea.

Sibiu, 6 Maiu 1904.

Cu ultimo cererea de bani în piața internă a fost extraordinar de mare și piața a fost inundată de atâtea cambii încât s'a provocat o formală lipsă de bani și în consecuență discontul a crescut. După ultimo însă cererea s'a imputinat în urma căreia discontul privat s'a redus treptat dela 3 $\frac{3}{16}$ % la 2 $\frac{3}{4}$ %.

În piața internațională cererea de bani a fost la ultimo asemenea foarte intensivă, dar numai în mod trecător, căci după ultimo discontul s'a redus din nou.

În Berlin discontul privat a fost de 2 $\frac{3}{4}$ % și s'a urcat mai târziu până la 3 $\frac{1}{8}$ %; în Londra a variat între 2 $\frac{1}{4}$ %—2 $\frac{3}{8}$ %, iar în Paris a fost de 2 $\frac{1}{2}$ %.

*

Repausul Duminical la instituttele de bani.

Chestiunea repausului duminical fiind din nou la ordinea zilei în consiliul industrial al țerei, directorul unei bănci mai mici din țară pledează în „M. P.” pentru convocarea unei conferințe regnicolare a instituttelelor de bani, în care acestea și-ar formula dorințele în aceasta chestiune.

Repausul duminical este regulat la noi prin art. de lege XIII din 1891, care deși se ocupă cu munca

industrială, totuși este valid și față de instituttele de bani, ca întreprinderi comerciale. Ordinațiunea ministerială Nr. 14837/891 însă a conces ca birourile instituttelelor de bani și ale fabricilor să fie deschise și Dumineca până la oarele 12 din zi.

Ordinat. minist. Nr. 28539/903, prin care a fost scoasă din vigoare ord. min Nr. 14837/91 însă n'a admis aceasta excepțiune față de birourile comerciale, cari prin urmare trebuie să stea închise Dumineca ziua întreagă. În timpul mai nou ministrul a dat sub Nr. 23128/904 o nouă ordinațiune, în care a enunțat că față de acele asociațiuni de credit, cari au ținut oficiu exclusive numai duminicile și sârbătorile, repausul duminical se suspendează, va să zică acelea pot ținé birourile deschise și în Dumineci și sârbători.

Usând de cazul de precedentă al asociațiunilor de credit, instituttele de bani din țară și în special cele din provincie ar trebui acum să provoace și ele o ordinațiune în sensul căreia toate instituttele de bani, fără excepțiune, să fie îndreptățite a ținé birourile deschise și Dumineca până la oarele 12 din zi. $\uparrow$

COMUNICAȚIUNE.

Urmările grevei dela căile ferate ungure.

După-ce ordinea în circulațiunea trenurilor e restabilită deja, am ținut de lipsă ca să ne facem o dare de seamă asupra mișcării și capacității trenurilor din patria noastră, ca apoi cu atât mai ușor să putem judeca cele întâmplare, și urmările lor.

După statistica din 1902 au circulat atunci:

25,792	trenuri accelerate,	pe	și	70
191,434	” de persoane,	”	”	524
265,856	” mixte,	”	”	726
582,372	” de povară,	”	”	1596
61,451	” de materiale,	”	”	168

Deci în total au circulat 1.126,905 trenuri adică 3087 pe și, prin urmare în cele cinci zile de grevă n'au putut circula peste 15,000 trenuri.

Capacitatea trenurilor în transportul de persoane și mărfuri în anul 1902 a fost:

52.781,000	persoane adică	144,605	pe	și
340.930,000	măji m. poveri,	934,050	”	”

Așadară în urma încetării circulațiunii n'au putut călători preste 800,000 persoane și — socotind cel puțin opt zile până la reînceperea definitivă a transportului de mărfuri — 7.2 milioane măji m. bunuri n'au putut fi transportate la timp.

Taxe incassate au făcut la:

Transp. de persoane	58.769,000 K	adecă	160,900	pe	și
” ” poveri	163.407,000	”	”	447,600	”

Pierderea de taxe la transportul de persoane se poate cifra după cele expuse mai sus la 1 milion; iar la transportul de poveri la 3.5 mil. cor. Acestea ar fi pierderile directe; însă sunt o mulțime indirecte, ca d. ex. stricarea celor mai multe mărfuri de traiu, ori furnisare întârziată și alte multe, cari abia se vor puté calcula. Prin încetarea circulațiunii a suferit și comerțul și industria, dar mai cu samă producății și vindătorii de victualii. Δ

*

Veniturile căilor ferate de stat ungare în 1903. În anul expirat veniturile căilor ferate de stat din Ungaria au fost de K 230.664,493, cu K 8.637,437 mai mici decât în 1902. Din suma aceasta a rezultat

din transportul persoanelor K 52.485,560 (+ K 4.782,108); din transportul militarilor K 2.290,210 (— K 142,569); din transportul mărfurilor K 155.704,195 (+ K 3.242,105); din venituri diverse K 20.184,517 (+ K 755,993). Veniturile anului 1903 au întrecut veniturile anului precedent cu 4% și preliminarul cu 1·7%. Cel mai mare plus rezultă din transportul de persoane. Capitalurile investite în căile ferate de stat au arătat în 1903 o rentabilitate de 4% și mai bine. *

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Aurora“ societate de împrumut și păstrare în Năsăud și-a încheiat bilanțul pro 1903, al XXX-lea an de gestiune cu un profit net de K 13,579— față de K 12,208— și cu active totale de K 1.157,057— (în 1902 K 1.092,177—). între cari următoarele poziții mai principale: Credit ipot. K 1.004,061 (în 1902 K 937.630) și Credite personale K 24,129— față de K 45,580— în anul precedent de gestiune. Dintre pasive au crescut Depozitele spre fructificare dela K 825,857 la K 852,781 și Rezervele cu circa K 38,000— la K 100,891—. Fondurile de rezervă și Fondul iubilare sunt de astădată specificate în bilanț. Venitul brut s'a cifrat cu K 80,171 (în 1902 K 75,425—).

Cu privire la distribuirea profitului net realizat direcțiunea a prezentat adunării generale ținută la 20 Martie a. c. următoarea propunere:

5% după capitalul fundamental dividendă K 8425. Fondului de rezervă K 3000—. Fondului iubilare K 1000. Casa națională, Sibiu K 100—. Casinei din Năsăud K 100—. Masa studenților din Năsăud K 100—. Rezervă pentru contribuțiuni pro 1903 neplătite K 700—. La dispozițiunea direcțiunii K 154·63—.

Banca de asigurare „Transsylvania“ din Sibiu. Asupra acestui institut cetim în „Landwirtschaftliche Blätter“, Nr. 18 dela 1 Maiu a. c., organul vechi Reuniuni săsesci de agricultură, următoarele:

„Administrațiunea centrală a „Reuniunii de agricultură“ are deja de mulți ani legături contractuale cu „Transsylvania“, pe baza cărora membrilor Reuniunii transilvănene-săsesci de agricultură li-se oferă la asigurări contra pagubelor de foc anumite beneficii. Este de sine înțeles, că tocmai cu această bancă de asigurare s'a încheiat un astfel de contract, de oare-ce ea este singurul institut săsesc-românesc de felul acesta existent în patria noastră. Fondată cu banii noștri, această bancă s'a dezvoltat prin asigurări din mijlocul nostru la o extensiune mare. Realități, cari sunt proprietăți săsești și românești și cari reprezintă valoarea multor milioane le găsim aci asigurate. În asigurări asupra vieții deasemeni sunt garantate valori de multe milioane. De aceea zace în interesul nostru, ca prin o participare numeroasă la scopurile ei să o consolidăm și promovăm cât se poate mai bine.

Deja dela început acest institut a realizat cele mai bune și mai sigure transacțiuni în Ardeal. Ori-ce încercare de a trece peste teritoriul ei original, înființarea de agenții proprii, s'a încheiat cu rezultate desavantajoase. De aceea pe viitor institutul va trebui să pună pondul principal pe afaceri indigene, ceea-ce este și ferm decis a o face de aci înainte. De datorita noastră este ca să spriginim acest institut indigen. Banii noștri să între la institutul nostru; aceasta este pentru noi o datorință patriotică, cu atât mai vârtosă că premiile „Transylvaniei“ nu sunt mai scumpe ca la alte bănci“.

Ne bucurăm, că se recunoaște în cercuri săsesci caracterul săsesc-românesc al „Transylvaniei“ și sperăm că se va ține în viitor și mai mult cont de aceasta împrejurare la întregirea eventualelor vacanții la conducere și administrațiune. #

CRONICA.

La alegerea de director la „Furnica“. Anonimul, aserțiunile căruia le-am fost redus la adevărata lor valoare în Nr. 11 din a. c. al Revistei noastre, se ocupă din nou cu chestiunea alegerii de director la „Furnica“. De astădată își publică reflexiunile în „Activitatea“ din Orăștie, după-ce „Tribuna“ din Arad, unde apăruse prima sa „reprivire“, — probabil în urma celor scrise de noi asupra acestei chestiuni, — a refuzat a-i deschide din nou coloanele. „Răspunsul“ deși umple aproape 6 coloane în doi numeri consecutivi ai „Activității“, nu cuprinde nimic nou, mulțămindu-se autorul anonim a repeta, ceea-ce a spus în prima sa „reprivire“. Noi din parte ne ne-am spus deja cuvântul în această afacere și așa nu vom polemisa cu „anonimul“. Factorii competenți, direcțiunea societății, a rezolvat chestiunea alegerii de director astfel precum a aflat că este mai bine și credem, că nu se face nici un serviciu nici institutului însuși și nici persoanelor interesate în cauză, stăruindu-se în publicitate asupra unui lucru deja tranșat și încă — repetăm — bine tranșat. *

Congresul internațional și expozițiunea universală a asociațiunilor în B.-Pesta. În luna Septembrie a. c. se va ține în B.-Pesta un mare congres și expozițiune a asociațiunilor. Astfel de congrese și expozițiuni s'au ținut până-acum numai cinci, la 1895, pentru prima dată în Londra, de două-ori în Paris, apoi în Delft și în fine la 1905 în Manchester. Congresul este proiectat pe 3 zile, începe la 5 Septembrie și are la ordinea zilei următoarele:

1. Organizarea și funcționarea asociațiunilor rurale de consum.
2. Chemarea statului față de asociațiuni. Chestiunea ajutorării lor.
3. Creditul asociațiunilor și banca centrală.
4. Causele, cari îngreunează răspândirea asociațiunilor în țările orientale și delăturarea acestor cause.

La congres pot participa nu numai asociațiunile, ci și particulari, ca oaspeți; aceștia din urmă pot lua parte la discuțiuni, vot însă nu au. Asociațiunile, cari voiesc să participe la congres au să plătească o taxă de K 12—, iar oaspeții K 7·20. *

Din registrul firmelor. „Economia“ în Co-halm. Șters: Dr. Alexandru Străvoiu. — Inregistrat: Dr. George Drimba.

„Făgetana“ în Făget. Șters: George Giura. — Inregistrat: Alex. Iclozan și Vas. Nicorescu.

SUMAR.

Statistică economică. — La unificarea terminologiei de bancă. — Transmiterea acțiunilor nominative. — Proprietatea fonciară în Ungaria. — Jurisdicțiune: Terminul pentru trimiterea prețului de cumpărare a losurilor de clasă. — Afaceri financiare: Situațiunea. Repausul Duminical la institutele de bani. Comunicațiune: Urmările grevei dela căile ferate ung. Veniturile căilor ferate de stat ung. în 1903. — Societăți financiare și comerciale: „Aurora“. Banca de asigurare „Transsylvania“ din Sibiu. Cronică: La alegerea de director la „Furnica“. Congresul internațional și expozițiunea univ. a asociațiunilor în Budapesta. Din registrul firmelor.

Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor. București.

Călimănesci.

Băile Călimănesci sunt situate pe marginea Oltului, la extremitatea n.-vestică a satului Călimănesci, din plaiul Cozia, jud. Vilcea.

Stabilimentul dela Călimănesci, conținând hotelul, clădirea băilor, instalația mecanică și casa administrației și a poștei, este așezat sub stîncile de conglomerat ale dealului Pișolea, acoperit cu o frumoasă pădure de fag, cu un început de plantație de pin.

Hotelul posedă 153 camere mobilate, un salon spațios special în care se dă în fie-care Duminecă câte un bal, o cafenea cu biliard cu diferite jocuri de distracție, o sală de lectură cu diferite jurnale din țară și străinătate, precum și o sală spațioasă pentru restaurant. Toate aceste săli și coridoare sunt luminate cu electricitate.

Clădirea băilor, în comunicație directă cu hotelul, are 40 cabine de băi, și o sală de așteptare. Fie-care cabină, posedă câte o baie făcută în beton și captușită cu sticlă. Tot în această clădire se află o baie cu abur alături de o sală de dușe, avînd diferite dușe: ecosez, piston și cerc.

În fața stabilimentului este grădina engleză, loc de preumblare unde cântă muzica de trei ori pe zi.

Grădina este legată cu un parc plantat cu pini și brazi, străbătut de alee umbrite pe unde se sue atât în pădurea mare cât și la drumul ce duce prin pădure la sorgintea Căciulata. În fața stabilimentului se află frumoasa insulă Ostrovul, încunjurată de apa Oltului, acoperit de pădure seculară și străbătut de alee în toate direcțiile. Grădina, parcul și ostrovul sunt iluminate cu electricitate.

Apa minerală pentru băi, analizată de mai mulți chimiști, este mai bogată în constitutive de sulf de cât cele mai renumite ape ale stațiunilor din Europa ca: Aachen, Aix-les bains, Barège, Baden, Pistyan, Töplitz, Mehadia, etc.

Afecțiunile tratate cu mult succes din aceste băi sunt: Reumatismul, Sifilisul, Scrofulosa, Artrita, Boalele de pele, etc.

Apa minerală de beut, este apa dela izvorul Nr. 6, o excelentă apă purgativă, vindecă cu succes: boalele de ficat, boalele aparatului digestiv în special și respirator, al sistemului nervos și anemia. — Această apă trimisă la expoziția din Bruxelles 1898, a căpătat medalia de aur, ca fiind una din cele mai bune ape purgative din Europa.

Căciulata.

Dintre apele minerale ce există în România este incontestabil cea mai bună apa sorgintei Căciulata.

Căciulata este situată la Nord de stațiunea Balneară Călimănesci la o distanță de 2½ klm. Un drum ce se construiește prin pădure va face ca balnearii din Călimănesci să parcurgă această distanță printr'un loc umbrat și o poziție pitorească.

Apa de Căciulata datorește marea și incontestabila sa reputație minunatelor succese ce s'au obținut de 50 de ani încoace. Ea este fără rivală în tratamentul și vindecarea bolnavilor cari suferă de *piatră, colici nefretici, gută, boalele căilor urinare, de gravelă ficat, colici hepatice* ș. a.

Analisa apei de Căciulata făcută în străinătate și de distinși chimiști români, arată că în 10,000 părți apă se găsesc substanțele specificate mai jos în proporțiile următoare:

Carbonate.	Cloruri.
de fer 0,0013	de potasiu 0,3316
de magnesium 0,2995	de sodiu 0,2995
de calce 1,9864	de litiu 0,0090
de sodiu 0,0377	de magneziu 0,1074
	de calciu 0,3983
Sulfați.	Azotați.
de barit 0,0063	de potasă 0,0154
de calce 0,9954	

fosfați de calcie 0,0089, silicie 0,0116, anhidrite carbonice combinate 1,0434, anhidrite carbonatice libere 2,2450, hidrogen sulf. liber 0,5860, temperatura la ori-ce epocă 12° cent., densitatea 1,00119.

Apa de Căciulata se întrebuințează la beut tot atât de bine și la domiciliu ca și la sorgintea. Cel mai mare număr de clienți cari fac cură de Căciulata cu apa cumpărată în sticle, pot să ateste eficacitatea acestei ape fără concurență în lumea întreagă, pentru vindecarea boalelor arătate mai sus, când această apă este bună chiar la domiciliu.

Avantajul apei de Căciulata este că nu se alterează prin transport.

Cine vrea să aibă această apă, poate să facă comandă la administratorul băilor Călimănesci, trimițând recepisa casei de depuneri după prețurile arătate mai jos.

1000 sticle de câte un litru în lădi costă 450 lei, una ladă cu 100 sticle 50 lei, una ladă 50 sticle 26 lei, 25 sticle în ladă 14 lei. Costul se înțelege predat în gara Jiblea. Transportul pe linia ferată privesce pe cumpărător, cu un rabat de 50% după tarif.

Sticlele se primesc înapoi în preț de 15 bani bucata.